

T.B.M.M.
İYİ PARTİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Tarih : 21.07.2026
Sayı : 722

10/4391

Rıdvan UZ
Çanakkale Milletvekili
TBMM Kâtip Üyesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Türkiye’de engelli vatandaşların erişilebilirlik ve istihdam alanında yaşadığı sorunların nedenlerinin araştırılması; kamu binaları, okullar, hastaneler, adliyeler, belediye hizmetleri, kaldırımlar, yollar, parklar, toplu taşıma, duraklar, dijital kamu hizmetleri, afet ve acil durum planları ile özel sektör hizmetlerinde erişilebilirlik eksikliklerinin, engelli istihdam kotasının uygulanmasının, EKPSS ve kura yoluyla kamuya yerleştirme süreçlerinin, özel sektörde engelli çalıştırma yükümlülüğünün, işyerlerinde makul düzenleme eksikliklerinin, engelli kadınların, gençlerin, eğitim çağındaki çocukların, ağır engellilerin ve bakım desteğine ihtiyaç duyan bireylerin yaşadığı sorunların tespit edilmesi; engelli yurttaşların eğitim, istihdam, ulaşım, sağlık, sosyal yaşam ve kamu hizmetlerine eşit, güvenli, bağımsız ve insan onuruna uygun biçimde erişimini sağlayacak etkin, adil, şeffaf ve bütüncül politikaların belirlenmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci ve İçtüzüğü’nün 104. ve 105. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz. 09/06/2026

Rıdvan UZ
İYİ Parti Çanakkale Milletvekili

Rıdvan UZ
Çanakkale Milletvekili
TBMM Kâtip Üyesi

GEREKÇE

Engellilerin erişilebilirlik ve istihdam sorunu, Türkiye’de eşit yurttaşlık, insan onuru, sosyal devlet, çalışma hakkı ve kamusal yaşama katılım bakımından temel bir insan hakları meselesidir. Engelli bireyin okula, işe, hastaneye, adliyeye, belediyeye, toplu taşımaya, parka, dijital hizmetlere ve sosyal yaşama erişememesi; yalnızca teknik altyapı eksikliği değil, doğrudan hak ihlalidir. Bir rampanın olmaması, bir asansörün çalışmaması, bir otobüsün erişilebilir olmaması, bir internet sitesinin ekran okuyucuya uygun tasarlanmaması; engelli yurttaşın hayatından çalınan zamandır, özgürlüktür, emektir.

Türkiye’de engellilerin haklarına ilişkin mevzuat uzun yıllar içinde gelişmiş olsa da uygulamada ciddi sorunlar devam etmektedir. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği, umuma açık hizmet veren her türlü yapı, açık alan ve toplu taşıma araçlarında erişilebilirliğin izlenmesi ve denetlenmesi amacıyla komisyonların çalışma usul ve esaslarını düzenlemektedir. Yönetmelikte erişilebilirlik tespitinin, yapıların, açık alanların ve toplu taşıma araçlarının standartlara uygunluk durumunun yerinde ve belgeler üzerinden incelenmesiyle yapılacağı belirtilmektedir. Ancak sorun, mevzuatın varlığından çok bu mevzuatın sahada ne ölçüde uygulandığıdır.

Erişilebilirlik, yalnızca tekerlekli sandalye kullanan bireyler için rampa yapılması anlamına gelmez. Görme engelliler için hissedilebilir yüzey, sesli uyarı, ekran okuyucu uyumlu dijital hizmet; işitme engelliler için işaret dili, altyazı, görsel uyarı; zihinsel engelli bireyler için sadeleştirilmiş bilgi, yönlendirme ve destek; otizmli bireyler için duyasal düzenleme; yaşlı ve hareket kısıtlılığı olan yurttaşlar için güvenli geçiş, asansör, tutunma barı ve erişilebilir ulaşım gerekir. Erişilebilirlik, hayatın tamamına açılan anahtardır.

Kamu binaları ve açık alanlardaki erişilebilirlik eksiklikleri, engelli yurttaşların kamu hizmetlerine erişimini zorlaştırmaktadır. Okullar, hastaneler, aile sağlığı merkezleri, adliyeler, belediye binaları, vergi daireleri, sosyal hizmet merkezleri, kültür merkezleri ve spor tesisleri tam erişilebilir değilse, engelli bireyler yurttaşlık haklarını başkalarına bağımlı biçimde kullanmak zorunda kalmaktadır. Devlet kapısı herkese açıktır deniyorsa, o kapı herkesin girebileceği biçimde yapılmalıdır.

Toplu taşıma, engellilerin bağımsız yaşam hakkının en kritik alanlarından biridir. Erişilebilir otobüs, metro, tren, vapur, durak, kaldırım, yaya geçidi ve aktarma sistemi yoksa engelli bireyin eğitim, istihdam, sağlık ve sosyal hayata katılımı fiilen kısıtlanır. Erişilebilir olmayan ulaşım, engelli yurttaş evine hapseden görünmez bir duvardır. Şehrin yolu herkes için yapılmadıkça, o şehir gerçekten şehir değildir.

Dijital erişilebilirlik de günümüzde ayrı bir hak alanı hâline gelmiştir. e-Devlet, belediye başvuruları, hastane randevuları, banka işlemleri, eğitim platformları, kamu duyuruları, sınav başvuruları ve iş başvuruları dijital ortama taşınmıştır. Ancak kamu ve özel sektör internet siteleri, mobil uygulamalar, PDF belgeleri ve çevrim içi hizmetler ekran okuyuculara, klavye

Rıdvan UZ
Çanakkale Milletvekili
TBMM Kâtip Üyesi

kullanımına, altyazıya, sade dile ve erişilebilir tasarıma uygun değilse engelli birey dijital çağda yeni bir ayrımcılıkla karşılaşmaktadır. Teknoloji özgürlük getirebilir; ama erişilebilir tasarlanmazsa yeni bir kapı kilidine dönüşür.

İstihdam alanında da engelli yurttaşların karşılaştığı sorunlar sürmektedir. Türkiye’de engellilerin işçi olarak istihdamı, 4857 sayılı İş Kanunu’nun 30’uncu maddesinde öngörülen kota sistemiyle sağlanmaya çalışılmaktadır. İŞKUR’un engelli istihdamı bilgilendirmesinde bu sistemin kamu ve özel sektör işyerleri açısından yükümlülükler içerdiği belirtilmektedir. Ancak kota sisteminin varlığı, engellilerin nitelikli, güvenceli ve mesleki gelişime açık işlerde istihdam edildiği anlamına gelmemektedir.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı verilerine göre kamuda istihdam edilen engelli memur sayısı 2002’den bu yana artarak 2026 itibarıyla 82 bin 880’e ulaşmıştır. Bu artış önemli olmakla birlikte, kamu istihdamındaki sayıların yanında atama bekleyen engelli adayların durumu, EKPSS kontenjanları, yerleştirme sıklığı, kadro niteliği, görevde yükselme imkânları ve çalışma ortamındaki makul düzenlemeler de ayrıca değerlendirilmelidir.

EKPSS ve kura yoluyla kamuya yerleştirme süreçleri engelli yurttaşlar için önemli bir istihdam kapısıdır. Ancak sınav takvimi, kontenjan sayısı, kadro dağılımı, mezuniyet alanlarıyla uyum, tercih süreci, atama sonrası görev tanımı ve engel durumuna uygun çalışma koşulları bakımından çeşitli sorunlar yaşanabilmektedir. Engelli birey kamuya yerleştğinde yalnızca kadroya alınmış sayılmamalı; işyerinde gerçek anlamda çalışabileceği, üretebileceği ve yükselebileceği ortam da sağlanmalıdır.

Özel sektörde engelli istihdamı daha büyük bir sorun alanıdır. Bazı işyerlerinde engelli kotası yalnızca yasal zorunluluğu yerine getirmek için uygulanmakta; engelli çalışanlar düşük nitelikli işlerde, kariyer basamağı olmayan pozisyonlarda veya görünmeyen destek görevlerinde tutulabilmektedir. Bazı işverenler ise kota yükümlülüğünü ceza ödeyerek veya kağıt üzerinde istihdamla aşmaya çalışabilmektedir. Bu nedenle engelli istihdamında nicelik kadar nitelik de araştırılmalıdır.

İşyerlerinde makul düzenleme eksikliği, engelli istihdamının önündeki en önemli engellerden biridir. Fiziki erişim, uygun masa ve ekipman, ekran okuyucu yazılım, işaret dili desteği, esnek çalışma, erişilebilir servis, tuvalet düzenlemesi, görev tanımının uyarlanması ve engel durumuna uygun iş akışı sağlanmadığında engelli bireyin çalışması zorlaşmaktadır. Engelli çalışanın uyum sağlaması beklenirken işyerinin hiçbir düzenleme yapmaması adil değildir. Eşitlik, herkese aynı davranmak değil; ihtiyaca göre engeli kaldırmaktır.

Engelli kadınların istihdamı ayrıca araştırılması gereken özel bir başlıktır. Engelli kadınlar hem engellilik hem toplumsal cinsiyet nedeniyle çifte ayrımcılıkla karşılaşabilmektedir. Eğitimden erken kopma, aile içinde bağımlı görülme, ulaşım ve güvenlik kaygıları, bakım yükü, işyerinde ayrımcılık ve düşük ücret engelli kadınların çalışma hayatına

Rıdvan UZ
Çanakkale Milletvekili
TBMM Kâtip Üyesi

katılımını sınırlamaktadır. Engelli kadınların istihdamı güçlendirilmeden sosyal politika eksik kalır.

Engelli gençlerin eğitimden istihdama geçişi de kritik önemdedir. Özel eğitim, kaynaştırma eğitimi, mesleki eğitim, üniversiteye erişim, staj, kariyer danışmanlığı ve işverenlerle bağlantı güçlü kurulmadığında engelli gençler okul sonrasında evde kalma riskiyle karşılaşmaktadır. Eğitim hakkı, iş hayatına geçişle desteklenmezse diploma engelli genç için kapı açan değil, duvarda kalan bir belgeye dönüşebilir.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın engelli ve yaşlı bireylere ilişkin istatistik bültenlerinde engelli bireylerin istihdamı, eğitim durumu, sosyal yardımlar, özel eğitim okulları, kaynaştırma sınıfları ve engelli aylığı gibi başlıkların ele alındığı belirtilmektedir. Bu bültenler, engellilik alanında veri üretiminin önemini göstermektedir. Ancak bu verilerin düzenli, açık, il bazlı, cinsiyet, yaş, engel türü ve istihdam durumu ayrıntısında kamuoyuyla paylaşılması gerekmektedir.

Engelli bireylerin sosyal yardımlara bağımlı kalması, istihdam ve erişilebilirlik sorunuyla doğrudan bağlantılıdır. Eğitim, ulaşım ve işyerleri erişilebilir olmadığında engelli birey çalışamamakta; çalışmadığında gelirden yoksun kalmakta; gelirden yoksun kaldığında sosyal yardıma bağımlı hâle gelmektedir. Sosyal yardım elbette gereklidir; fakat engelli yurttaşın hayat ufku yalnızca yardım almakla sınırlanmamalıdır. Asıl hedef, bağımsız yaşam ve üretime katılımdır.

Bakım desteğine ihtiyaç duyan ağır engelli bireyler ve aileleri de bu başlığın merkezindedir. Evde bakım yükü çoğu zaman annelerin, eşlerin veya kadın akrabaların omzunda kalmaktadır. Bakım veren bireyler çalışma hayatından kopmakta, sosyal güvence ve psikolojik destek sorunları yaşamaktadır. Engelli bireyin bağımsız yaşam hakkı ile bakım veren aile bireylerinin sosyal hakkı birlikte ele alınmalıdır.

Erişilebilirlik denetimleri de Meclis tarafından ayrıntılı biçimde incelenmelidir. Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Komisyonlarının kaç denetim yaptığı, hangi kurumlarda eksiklik tespit ettiği, kaç idari para cezası uygulandığı, eksikliklerin ne kadar sürede giderildiği, kamu binaları, belediye hizmetleri, toplu taşıma ve özel işletmelerin uyum düzeyi şeffaf biçimde ortaya konulmalıdır. Denetim yapılmıyorsa yönetmelik rafta kalır; ceza caydırıcı değilse ihlal devam eder.

Afet ve acil durum planlarında engelli bireylerin durumu da özel olarak araştırılmalıdır. Deprem, yangın, sel, elektrik kesintisi, tahliye ve barınma süreçlerinde engelli bireylerin güvenli tahliyesi, erişilebilir toplanma alanları, işaret diliyle bilgilendirme, erişilebilir geçici barınma, tıbbi cihaz kullanan bireylerin elektrik ihtiyacı ve bakım desteği planlanmalıdır. Afet anında engelli bireyi düşünen sistem, afet öncesinde kurulmalıdır.

Bu kapsamda kamu binaları, okullar, hastaneler, belediyeler, adliyeler, toplu taşıma araçları, duraklar, kaldırımlar, parklar, spor ve kültür tesisleri ile dijital kamu hizmetlerinin

Tel : 0.312.4206574 – 75

Faks : 0.312.4202300

E-posta : ridvan.uz@tbmm.gov.tr

Adres : Ana Bina E Blok 1.Kat Oda No: E120 TBMM/ANKARA

Rıdvan UZ
Çanakkale Milletvekili
TBMM Kâtip Üyesi

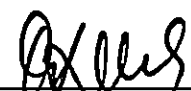
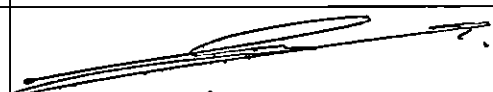
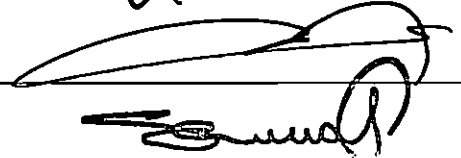
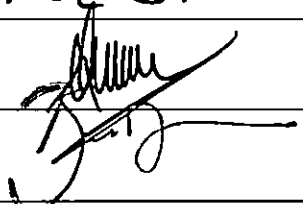
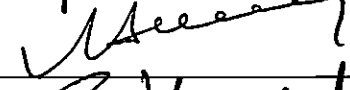
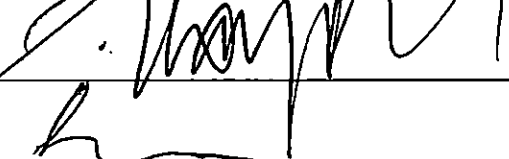
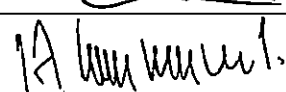
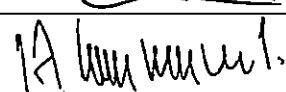
erişilebilirlik düzeyi; erişilebilirlik denetimlerinin sayısı ve sonuçları; engelli istihdam kotası uygulamaları; kamu ve özel sektörde engelli çalışan sayısı; EKPSS kontenjanları; işyerlerinde makul düzenleme uygulamaları; engelli kadın ve gençlerin istihdamı Meclis tarafından bütün yönleriyle araştırılmalıdır.

Ayrıca Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İŞKUR, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, belediyeler, üniversiteler, engelli örgütleri, sendikalar, işveren temsilcileri ve meslek odalarının katılımıyla erişilebilirlik ve istihdam konusunda kalıcı bir ulusal eylem planı oluşturulmalıdır. Engelli yurttaşların olmadığı masada engelli politikası yapılamaz; karar süreçlerine doğrudan katılım sağlanmalıdır.

Engellilik bireyin eksikliği değil; toplumun ve kamu düzeninin koyduğu engellerle ağırlaşan bir eşitsizlik hâlidir. Kaldırımı bozuk yapan, otobüsü erişilemez alan, internet sitesini okunamaz tasarlayan, işyerini uyarlamayan, okulunu erişilebilir kılmayan sistem engel üretmektedir. Devletin görevi, engelli yurttaşın sabır dilemek değil; onun önündeki engelleri kaldırmaktır.

Türkiye’de engellilerin erişilebilirlik ve istihdam sorununun tüm boyutlarıyla araştırılması; fiziki ve dijital erişilebilirlik eksikliklerinin, toplu taşıma ve kamu hizmetlerine erişim sorunlarının, engelli istihdam kotasının uygulanmasının, EKPSS ve kamu atama süreçlerinin, özel sektörde makul düzenleme eksikliklerinin, engelli kadınların, gençlerin ve ağır engelli bireylerin yaşadığı sorunların tespit edilmesi; engelli yurttaşların eşit, bağımsız, üretken ve insan onuruna yaraşır bir yaşama kavuşmasını sağlayacak kalıcı politikaların geliştirilmesi amacıyla Meclis Araştırması açılması zorunludur.

Anayasa’nın 98’inci ve İçtüzüğü’nün 104. ve 105. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

ADI VE SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZASI
Ömer KARALAS	AYDIN	
Yasin ÖZTÜRK	DENİZLİ	
Yüksel ARSLAN	ANKARA	
M. Erhan PAÇACI	İSTANBUL	M. Erhan Paçacı
AYYÜCE TÜRKER	ADANA	
Y. Selçuk TÜRKÖĞLÜ	Bursa	
Burhanettin KOCAMAZ	Menin	Burhanettin Kocamaz
Tunon YALDIR	AKSARAY	
Selcen TAŞCI	Tekirdağ	
Senol SUNAT	MANİSA	
Metin ERGÜN	MUĞLA	M. E. G.
M. Mustafa GÜROĞLU	G.önte	
Burak DALGIN	Balıkesir	
Hüsmen KIRKPINAR	ÖMİR	
Yavuz AYDIN	Trabzon	
Hakan TOKTAŞ	Bursa	
Mehmet AKALIN	Edirne	
Lütfullah KAYALAR	Yazgat	
A. Selik GÜRKAN	Hatay	
A. Esref FAKİBAŞI	ANKARA	A. Esref Fakıbaşı